

rica taassubu ve husumetiyle bilinen ve ya kendileri ta'n edilen kimselerin ileri sürdüğü ta'n kabul edilmez. Aralarında nefret ve haset olabileceği gerekçesiyle çağdaş olan kimselerin birbiri hakkındaki ta'nı da muteber değildir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Esir, *en-Nihâye*, III, 127-128; *Lisânü'l-'Arab*, "çan" md.; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dil*, I, 5-10; İbn Hibbân, *el-Mecrûhîn*, I, 62-95; Hâkim en-Nisâbü'rî, *Ma'rifetü 'ulûmi'l-hadis*, Beyrut 1980, s. 52-53, 62; a.mlf., *el-Medhal fi 'ilmi'l-hadis* (nşr. J. Robson), London 1953, s. 25-43; Hatib el-Bağdâdî, *el-Kifâye*, Haydarâbâd 1357, s. 101-161; Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, *el-Mevzû'ât* (nşr. Abdurrahman M. Osman), Kahire 1987, I, 7-35; Sübkî, *Kâ'ide fi'l-cerh ve't-ta'dil* (nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde), Kahire 1398/1978, s. 9-10; İbn Hacer el-Askalânî, *Nüzhetu'n-nazar fi tauzîhi Nuḥbeti'l-fiker* (nşr. Nüreddin İtr), Dimaşk 1413/1992, s. 84-86; Leknevî, *er-Ref' ve't-tekmil*, s. 102-105, 352-353, 415-425; *Tecrid Tercemesi*, Mukaddime, I, 271-327, 396; Fârûk Hamâde, *el-Menhecû'l-İslâmî fi'l-cerh ve't-ta'dil*, Rabat 1989, s. 258-291; Talât Koçyigit, *Hadis Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1992, s. 257-259, 461; Ermin Aşıkutlu, *Hadiste Ricâl Tenkidi*, İstanbul 1997, s. 110-139; İsmail L. Çakan, *Hadis Usûlü*, İstanbul 2001, s. 93-96.

BÜNYAMİN ERUL

TANÂHÎ, Mahmûd Muhammed

(محمود محمد الطنّاحي)

Mahmûd b. Muhammed
et-Tanâhî el-Mısırî
(1935-1999)

Arap dili ve edebiyatı âlimi,
eğitimci, yazar ve nâşir.

Mısır'ın Menûfiye şehrinde doğdu. Sekiz yaşında iken Kahire'ye gitti. Hıfzını tamamladıktan sonra Ezher bünyesindeki liseden mezun oldu (1958). Ardından Kahire Üniversitesi Dârü'lulûm Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1962). Aynı fakültede, İbn Mu'tî'nin nahiv görüşü ve *el-Fuşûlü'l-hamsûn* adlı eseriyle ilgili yüksek lisansını (1972) ve İbnü's-Şecerî'nin *el-Emâli'n-nahviyye*'sini neşre hazırlayarak doktorasını (1978) tamamladı. Çalışma hayatına Kahire'deki Amerikan Üniversitesi'ne bağlı Ma'hedü'd-dirâsâti'l-Arabiyye'de asistan olarak başladı. İki yıl sonra Câmîatü'd-düveli'l-Arabiyye'ye bağlı Ma'hedü'l-mahtûtâti'l-Arabiyye'ye uzman sıfatıyla tayin edildi (1965). 1978 yılında Mekke'deki Kral Abdülazîz Üniversitesi Şeriat Fakültesi ed-Dirâsâtü'l-ulyâ el-Arabiyye'de (şimdiki Ümmülkurâ Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi) doçentliğe getirildi. 1989'da bu görevinden istifa ederek Mısır'a döndü. 1991'de Kahire Üniversitesi'nin

ed-Dirâsâtü'l-Arabiyyetü'l-İslâmiyye Fakültesi'ne doçent tayin edildi. 1995 yılında profesörlüğe yükseltildikten sonra Hulvân Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanlığı yaptı. Kahire Arap Dil Kurumu'nda ve Dârü'l-kütübî'l-Mısriyye'deki Tahkiku't-türâs merkezinde uzman olarak, ayrıca Ma'hedü'l-mahtûtâti'l-Arabiyye'deki Eğitim-Kültür ve İlimler Dairesi Arap Kültür Hizmetleri Heyeti'nde üye sıfatıyla çalışmalarında bulundu. 23 Mart 1999'da vefat etti. Mütevazı kişiliğiyle tanınan Tanâhî, ilmi neşirleriyle meşhur olan Mahmûd Muhammed Şâkir'in önde gelen talebelerinden olup Mısır'ın çağdaş âlim, edebiyatçı ve yazarları hakkında geniş mâlûmata sahipti. 1970-1975 yıllarında, Arapça önemli yazmaların fotokopi ve mikrofilmlerini sağlamak amacıyla Ma'hedü'l-mahtûtâti'l-Arabiyye tarafından Türkiye, Fas, Yemen, Suudi Arabistan gibi ülkelerin kütüphanelerinde çalışmak üzere görevlendirilen heyetlerde yer almıştır. Arap ve İslâm dünyasından birçok âlimle yakın ilişki kurmuş, kongre ve sempozyumlara katılmıştır.

Eserleri. Tanâhî'nin telif ve neşir olarak otuz beşi aşkın eserinden bazıları şunlardır: **Telifleri:** *Medhal ilâ târihi neşri't-türâsi'l-'Arabî* (Kahire 1405/1984); *el-Mûcezz fi merâci'i't-terâcim ve'l-büldân ve'l-muşannefât ve ta'rifâti'l-'ulûm* (Kahire 1406/1985); *Fehârisü Kitâbi'l-Uşûl fi'n-nahv li-Ebî Bekr İbni's-Serrâc* (Kahire 1986); *el-Kitâbü'l-maḥbû' bi-Mısr fi'l-ḳarni't-tâsi' 'aşer-târîh ve taḥlîl* (Kahire 1996); *Kitâbü'l-Hilâl* (Kahire 1996, 1999); **Neşirleri:** *Mecdüddin İbnü'l-Esir, en-Nihâye fi ğaribi'l-hadis ve'l-eşer* (Kahire 1963-1965; Beyrut 1963; Lahor 1970; Halep, ts., Tâhir Ahmed ez-Zâvî ile birlikte); İbnü's-Sübkî, *Ṭabakâtü's-Şâfi'iyyeti'l-kübrâ* (Kahire 1964-1976, Abdülfettâh Muhammed el-Hulv ile birlikte); *Takyyüddin el-Fâsî, el-'İḳdû's-semîn fi târihi'l-beledi'l-emîn* (VIII. cüz, Kahire 1969); Ahmed b. Muhammed el-Herevî, *Kitâbü'l-Ġarîbeyn* (I. cilt, Kahire 1970); İbn Mu'tî, *el-Fuşûlü'l-hamsûn* (Kahire 1977); *Mecdüddin İbnü'l-Esir, Menâlü't-tâlib fi şerhi Tıvâli'l-ġarâ'ib* (Dimaşk-Mekke-Kahire 1400-1403/1980-1983; Kahire 1997); Ebû Ali el-Fârisî, *Kitâbü's-Şî'r / Şerhu'l-eb-yâti'l-müşkileti'l-îrâb* (Kahire 1988); İbnü's-Şecerî, *el-Emâli* (Kahire 1992); Muhammed b. Hüseyin es-Sülemî, *Zikrû'n-nisveti'l-müte'abbidâti's-şüfiyyât* (Kahire 1993); Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, *A'mârü'l-a'yân* (Kahire 1994). Tanâhî'nin Kahi-

re'de çıkan *er-Risâle, el-Hilâl, el-Kâtîbü'l-'Arabî, el-Mecelle, es-Şekâfe* dergileriyle Kahire ve Dimaşk Arap Dil Kurumu dergilerinde, Küveyt'teki *el-'Arabî*, Mağrib'deki *Da'vetü'l-ḥaḳ*, Mekke'deki Arap Dili Fakültesi dergilerinde ilmi makaleleri yayımlanmıştır. *Mecelletü Ma'hedü'l-maḥtûtâti'l-'Arabîyye*'de (XLIII/1; Kahire 1420/1999) ölümü dolayısıyla Tanâhî'nin çeşitli yönlerini ele alan yazılar yayımlanmıştır (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, *Medhal ilâ târihi neşri't-türâsi'l-'Arabî*, Kahire 1405/1984, s. 51, 100, 224, 225; a.mlf., *el-Mûcezz fi merâci'i't-terâcim ve'l-büldân ve'l-muşannefât ve ta'rifâti'l-'ulûm*, Kahire 1406/1985, s. 13, 19, 45, 46, 86; a.mlf., *Fehârisü Kitâbi'l-Uşûl fi'n-nahv li-Ebî Bekr İbni's-Serrâc*, Kahire 1986, s. 8; a.mlf., *el-Kitâbü'l-maḥbû' bi-Mısr fi'l-ḳarni't-tâsi' 'aşer*, Kahire 1416/1996, s. 6, 7, 8, 9, 90; a.mlf., *Kitâbü'l-Hilâl*, Kahire 1999, s. 35 vd.; Eymen Fuâd Seyyid, "et-Tanâhî ve'l-maḥtûtât", *MMMA* (Kahire), XLIII/1 (1420/1999), s. 177-181; Abdüllatif Abdülhâfîm, "Mahmûd et-Tanâhî", a.e., s. 183-188; M. İbrâhim el-Bennâ, "Mahmûd et-Tanâhî muḥaḳḳıkan", a.e., s. 189-193; M. Hamâse Abdüllatif, "Mahmûd et-Tanâhî ... ḥayâtühü bi-ḳalemih", a.e., s. 195-215; M. Selîm el-Avvâ, "Mahmûd et-Tanâhî murâbitan fi's-suġuri'l-'Arabîyye", a.e., s. 217-232.

MAHMÛD EL-ARNAÛT

TANBUR

(bk. TAMBUR).

TANBÛRÎ ALİ EFENDİ

(bk. ALİ EFENDİ, Tanbüri).

TANBÛRÎ CEMİL BEY

(bk. CEMİL BEY, Tanbüri).

TANCA

(طنجة)

Fas'm kuzeybatısında
tarihî bir şehir.

Cebelitârik Boğazı'nın sona erip Atlas Okyanusu'nun başladığı nokta olan Spartel Burnu'nun 10 km. kadar doğusunda stratejik öneme sahip bir mevkiye bulunan Tanca'nın (Fr. Tanger, İng. Tangier) Fenikeliler tarafından milâttan önce 814 yılında kurulduğu ve Fenikeliler'in ticaret merkezlerinden olduğu bilinmektedir. Daha sonra Kartaca ve Roma hâkimiyetinde kaldı; V. yüzyılda İspanya'dan sürülen Van-